

Bókasafn Tækniskólans

Starfsemi og framtíðarsýn

Höfundur: Sif Sigurðardóttir

Inngangur

Tækniskólinn er stærsti framhaldsskóli Íslands með um það bil 3000 nemendur og 300 starfsmenn. Skólinn er verk- og tæknimenntaskóli sem býður nemendum bæði upp á stúdentspróf og réttindanám í tækni- og starfsnámi. Tækniskólinn var stofnaður árið 2008 með sameiningu Iðnskólans í Reykjavík og Fjöltækniskólans, en árið 2015 sameinaðist skólinn einnig Iðnskólanum í Hafnarfirði. Í dag skiptist skólinn í átta undirskóla með hátt í 50 námsbrautir. Bókasafnið er hluti af upplýsinga- og alþjóðadeild Tækniskólans og er með útibú í öllum þremur aðalbyggingum skólans. Auk bókasafnsþjónustunnar er þjónusta skólaskrifstofunnar veitt á bókasafninu og framtíðarstofan (e. makerspace) er einnig orðin hluti af bókasafninu. Á Skólavörðuholtinu er framtíðarstofan staðsett í sérrými en í Hafnarfirðinum er hún á bókasafninu.

Bókasafn framtíðarinnar

Lengi hefur staðið til að sameina skólann undir einu þaki og hafa alla starfsemi í einni byggingu. Í þeirri framtíðarsýn höfum við velt fyrir okkur hvernig bókasafnið ætti að vera, bæði hvað varðar aðstöðu og þjónustu. Á framtíðarbókasafninu viljum við vera staðsett í hjarta skólans. Þar erum við sýnileg, nemendur og starfsfólk eiga greiða leið til okkar og þar á að vera auðvelt að mæta ólíkum þörfum notenda. Þar sjáum við fyrir okkur að vera með lokað lesrými sem býður upp á algjört næði og sérstök hópvinurými þar sem nemendahópar geta fengið aðgang að tölvum og öðrum búnaði sem þau þurfa við vinnu sína. Þar sem námið í Tækniskólanum er sífellt að verða verkefnaþæðra mun þörfin fyrir slík rými aukast. Safnið í heild sinni verður með gott pláss fyrir safnkostinn og aðlaðandi rými, þar sem gott er að staldra við, lesa, spjalla, eða fá faglega ráðgjöf frá starfsfólki safnsins.

Safnkostur

Í dag leggjum við fyrst og fremst áherslu á bækur og önnur gögn sem tengjast kennslu í skólanum. Bókasafnið á alltaf til allar bækur sem eru á námsgagnalistum nemenda hverju sinni og lánar þær út í ein dags innanhúsláni. Einnig er lögð áhersla á að safnið sé vel búið ítarefni tengdu faggreinum sem eru kenndar við skólann. Bókasafnið á mikið af sértæku efni sem ekki er til annars staðar á landinu, enda margar faggreinar sem eru einungis kenndar við Tækniskólann.

Bókasafnið vill hvetja nemendur til yndislestrar og leggur sig fram um að bjóða upp á lesefni sem höfðar til nemendahóps skólans; skáldsögur fyrir unglínga, teiknimyndasögur, manga, tímarit o.fl. Margskonar spil njóta einnig vinsælda í félagsstarfi skólans og bókasafnið

MYND 1: TEFLT Á BÓKASAFNINU

Námsefni Raftækniskólans er orðið aðgengilegt á rafbók.is. Einnig setja kennarar orðið meira af námsefni beint á Innu, kennslukerfi framhaldsskólanna. Ýmis uppflettirit eru einnig orðin aðgengileg rafrænt, til dæmis RB blöð Húsnæðis- og mannvirkjastofnunar og orðabækur á Snöru. Við sjáum því fyrir okkur aukna þjónustu kringum rafrænt efni í framtíðinni.

Við vonumst til að sjá aukningu í útgáfu á auðlesnu efni á íslensku fyrir unglunga svo við getum boðið upp á efni sem höfðar til notenda okkar, hver sem lestrar- eða tungumálakunnátta þeirra er. Bókin *Akam, ég og Annika* kom sem dæmi nýverið út í styttri og einfaldaðri útgáfu. Slíkar útgáfur gagnast okkar nemendum vel og mætti vera meira framboð af þeim. Þá er mikill skortur á þýðingum yfir á íslensku fyrir ungt fólk. Besta dæmið um það eru manga-bækur sem eru vinsælustu yndislestrarbækur Tækniskólans. Þær þurfum við allar að kaupa á ensku því þær hafa ekki verið þýddar. Eins er alltof algengt að vinsælar ungmennabækur eins og *Heartstopper* og *Game of Thrones* séu ekki þýddar fyrr en búið er að kvikmynda sögurnar. Áhugasamir lesendur eru gjarnan búnir að lesa bókina á ensku og sjá myndina eða seríuna þegar sagan loksins kemur út á íslensku. Áköfustu lesendurnir lesa því nánast alfarið á ensku. Í takt við það höfum við stóraukið innkaup á ensku efni og í kjölfarið séð mikla aukningu í útlánum á bókum til yndislestrar. Það er ánægjulegt, en að sama skapi er líka leiðinlegt að hafa fátt að bjóða þeim sem vilja lesa á íslensku.

Aðstaða og tækjabúnaður

Á bókasafninu komast nemendur í tölvur og við lánnum, auk bóka út ýmis tæki og tól sem þörf er á í skólafarfinu s.s. reiknivélar, heyrnartól og hleðslutæki. Besta prentaðstaða nemenda Tækniskólans er einnig á bókasafninu og mikið af afgreiðslunni felst í að aðstoða við prentun og tæknileg mál tengd því.

Árið 2019 setti Tækniskólinn upp sköpunarrými á Skólavörðuholtinu. Það var ákveðið að kalla rýmið framtíðarstofuna og hún vakti strax mikla lukku og var vel tekið af nemendum

MYND 2: HLJÓÐVER

og starfsfólki skólans. Öllum er velkomið að nýta rýmið til náms og kennslu, alveg eins og bókasafnið. Það hefur verið mikill samgangur milli bókasafnsins og framtíðarstofunnar frá upphafi og árið 2020 var opnað útibú frá framtíðarstofunni inni á bókasafni skólans í Hafnarfirði. Í ljósi þess hversu mikla samleið þjónusta bókasafnsins á með þjónustu framtíðarstofunnar var í ár ákveðið að hún skyldi formlega tilheyra bókasafninu í innra skipulagi skólans.

Á framtíðarbókasafninu sjáum við fyrir okkur framhald þessa samstarfs og samnýtingar á þjónustu. Það að fara á bókasafnið í skólanum til að læra verður ekki lengur bara falið í því að fletta upp í bókum og tímaritum, heldur verður líka hægt að taka upp hlaðvarp, prenta út líkan í þrívíddarprentara eða forrita og smíða dróna. Þetta eru allt dæmi um verkefni sem nemendur eru nú þegar farnir að vinna í framtíðarstofu skólans. Á framtíðarbókasafninu verður sköpunarrýmið áfram hluti af bókasafninu en mun hafa það fram yfir núverandi fyrirkomulag að vera í sama rými. Annað hvort á sitthvorri hæðinni með tengingu á milli eða í stóru rými sem er skipt upp eftir hljóðvist. Þannig munum við halda áfram að uppfæra þjónustu og aðstöðu bókasafnsins í takt við nýjar þarfir nemenda og breyta því í vinnusvæði sem er búið nýjustu tækni og þjónustu sem nýir námshættir krefjast auk þess að bjóða upp á fleiri miðla og aðstöðu fyrir fjölbreyttari verkefnavinnu. Þannig getur skólabókasafnið verið miðstöð samvinnu milli deilda í skólum og boðið upp á rýmið, tæknina og færnina í upplýsingalæsi sem er svo mikilvægur hluti af nýsköpun og námi. Skólabókasafn bjóða upp á rými þar sem er í lagi að prófa sig áfram, gera mistök og læra af þeim. Skólastofan er nefnilega ekki hlutlaust rými og getur verið hamlandi fyrir nýsköpun hjá nemendum sem óttast að gera mistök þar. Bókasafnið er hins vegar hlutlaust rými þar sem má prófa eitthvað nýtt án þess að hafa áhyggjur af því hvaða einkunn þú færð fyrir það.

Safnkennsla

Safnkennslan í dag beinist bæði að því að kenna nemendum að nota bókasafnið til að afla sér heimilda en einnig að því að efla upplýsingalæsi. Við sýnum þeim t.d. Wikipedia og ræðum svo muninn á ritstýrðum heimildum, eins og bókum og Vísindavefnum og opnum heimildum þar sem hver sem er getur sett inn hvaða upplýsingar sem er. Safnkennslan fer fram á

bókasafninu en við förum líka inn í kennslustundir. Við heimsækjum sem dæmi íslenskuhópa þar sem við notum veggspjald frá IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) sem eins konar leiðarvísi í kennslu um upplýsingalæsi. Þar förum við yfir greiningu upplýsinga og gagnsemi, kennum nemendum að þekkja áróður, auglýsingar o.s.frv.

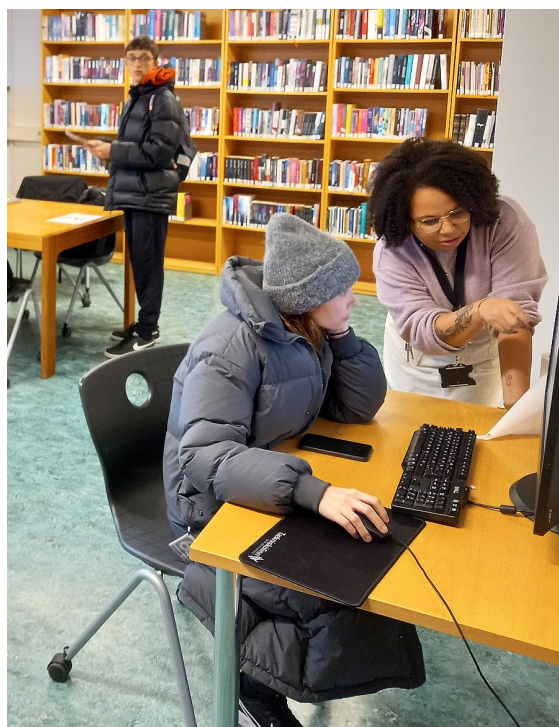
MYND 3: ÞRÍVÍDDARPRENTARAR

Það er ekki bara safnkennsla sem fer fram á bókasafninu heldur er líka mikið af námsaðstoð í boði á safninu. Við erum með ritver þar sem starfsmaður bókasafnsins aðstoðar við ritgerðaskrif og heimildaleitir. Námsver skólans er staðsett á safninu og síðustu annir hefur færst í aukana að stoðtímar og jafningjafræðsla í ýmsum fögum fari fram á bókasafninu.

Á framtíðarbókasafninu sjáum við fyrir okkur að þetta verði með svipuðu sniði, nema aðstaðan til kennslu verði betri. Við höldum áfram að flétta bókasafnsþjónustuna inn í kennslu við skólann og að bjóða fram aðstöðu safnsins til kennslu og námsaðstoðar. Einnig munum við vinna að því að kennsla okkar í upplýsingalæsi verði fastur liður í fleiri fögum enda mun þörfin fyrir slíka þekkingu halda áfram að aukast.

Nýjar áskoranir og ný sóknarfæri

Um þessar mundir fer mikið fyrir umræðu um gervigreindarþjónustuna ChatGPT og áskoranir sem fylgja þeirri tækni í skólastarfi. Þetta á sérstaklega við þegar kemur að upplýsingalæsi þar sem uppruni upplýsinganna sem gervigreindin notar er óþekktur og erfitt fyrir notendur að vita hvaða fullyrðingar eiga við rök að styðjast. Gervigreindarforrit eins og ChatGPT eru til ýmissa hluta nýtsamleg, en þegar kemur að áreiðanleika upplýsinga er enn langt í land og forritið er gjarnt á að skálda í eyðurnar þegar það hefur ekki nægilegar upplýsingar. En tækni af þessu tagi er komin til að vera og skólar þurfa að bregðast við. Nemendur eru farnir að nota ChatGPT og í stað þess að banna þeim að nota þetta verkfæri þarf að kenna þeim að nota það. Þau þurfa kennslu í því hvernig þessi nýja tækni virkar, hvað hún getur gert og hvað hún getur ekki gert. Í þeim tilgangi eru kennarar til dæmis farnir að leggja verkefni fyrir nemendur þar sem þeir nota ChatGPT til að svara spurningum en eiga svo sjálf að fara yfir svörin, vega og meta hvort þau séu góð og rökstyðja mat sitt.

MYND 4: AÐSTOÐ Á BÓKASAFNINU

Í námsmati af þessu tagi er mikið sóknarfæri fyrir bókasafnið því upplýsingalæsi er jú okkar fag og þarna er tilvalið að flétta inn kennslu bókasafnsins í upplýsingalæsi. Einnig gæti bókasafnið boðið upp á vinnustofur fyrir kennara þar sem farið er yfir notkun á nýrri tækni eins og ChatGPT með upplýsingalæsi og virðingu fyrir heimildum að leiðarljósi. Hlutverk bókasafnsins í stuðningi við nýjar leiðir til námsmats getur líka falist í kennslu á nýjar miðlunarleiðir. Þær verða sífellt mikilvægari í námsmati eftir því sem ný tækni dregur úr vægi hefðbundinna skriflegra verkefnaskila.

Ýmis konar upplýsingaþjónusta

Í dag er stærsta hlutverk okkar að vera upplýsingamiðstöð skólans. Þangað sækja nemendur og kennarar sér upplýsingar og heimildir til stuðnings vinnu og námi. Við aðstoðum að auki nemendur með hin ýmsu mál ótengd skólanum, t.d. hvernig á að lesa úr launaseðlum, skrifa ferilskrár, sækja um styrki o.fl. Einnig aðstoðum við reglulega tilvonandi nemendur við að sækja um skólavist. Þessi þjónusta hefur ekki verið sérstaklega auglýst, en nemendur virðast treysta því að geta nálgast alls konar upplýsingar hjá okkur og fengið aðstoð. Við viljum viðhalda þeirri ímynd og efla til framtíðar. Við viljum að bókasafnið sé staður sem má leita til og framtíðarbókasafnið sjáum við fyrir okkur sem miðstöð upplýsinga og upplýsingaþjónustu í skólanum. Bókasafnið verði vettvangur fyrir samstarf milli stoðeilda skólans svo nemendur geti sótt alla þjónustu á einn stað.

Pláss fyrir öll

Nemendur okkar nota bókasafnið mikið og þjónustan sem við bjóðum upp á verður sífellt fjölbreyttari. Við vonumst til þess að sú verði einnig raunin á nýja bókasafninu. Við viljum áfram leggja áherslu á að þar sé boðið upp á faglega upplýsingaþjónustu og fyrirtaks námsaðstöðu. Við viljum líka að nemendur komi til okkar milli kennslustunda og nýti aðstöðuna til að læra, komast í tölvu, tefla, vinna hópverkefni, lesa nýjustu bókina í manga-seríunni sinni, eða bara til að „hanga“. Framhaldsskólar eru líflegir staðir í eðli sínu og við viljum að bókasafnið endurspegli það. Á safninu á að vera pláss fyrir öll og það á að vera öruggur staður og afdrep þeirra sem finna sig ekki í erlinum í matsalnum eða öðrum nemendarymum. Bókasafnið hefur fjölbreyttu hlutverki að gegna í skólastarfinu, bæði faglegu og félagslegu, sem við hlökkum til að halda áfram að sinna og þróa. Við sjáum fyrir okkur spennandi framtíð á bókasafni Tækniskólans.

MYND 5: LESIÐ Í SKÓLANUM